

-----EÖTVÖS LORÁND TUDOMÁNYEGYETEM-----

**PEDAGÓGIA ÉS PSZICHOLÓGIA KAR
NEVELÉSTUDOMÁNYI DOKTORI ISKOLA
NEVELÉSTUDOMÁNYI KUTATÁSOK PROGRAM**

NAGY MÁRTA

**A KODÁLY-KONCEPCIÓ GYAKORLATI ALKALMAZÁSÁNAK
PEDAGÓGIAI HATÁSVIZSGÁLATA**

DOKTORI (PHD) ÉRTEKEZÉS TÉZISEI

**TÉMAVEZETŐ:
DR. FALUS IVÁN
HABIL. EGYETEMI DOCENS**

BUDAPEST

2009.

Bevezetés

Doktori disszertációmban bemutatom Kodály Zoltán zenepedagógiáját, azt az összetett gondolati rendszert, mely által a zene jótékony hatásai felismerhetők. A disszertáció kizárólag neveléstudományi, pedagógiai, semmilyen zeneelméleti, zeneirodalmi, szolfézis vagy hangképzés, illetve hangszeres oktatás, tehát semmilyen ének-zene oktatás módszertanához kapcsolható részt nem tartalmaz. A Nemzeti alaptanterv által megfogalmazott műveltségterületeken belül a művészetekhez, azon belül pedig az ének-zenéhez kapcsolódik, illetve a zene transzferhatásaihoz. A doktori témaválasztásomat a zenéhez fűződő személyes indíttatásomon túl az befolyásolta, hogy 2002-ben a Kecskeméti Kodály Intézet által kiírt országos kutatói pályázatot megnyertem, a kutatási feladatokat pedig a doktori tanulmányaimhoz kötöttem, a disszertációm során bemutatott kutatás ennek a vizsgálatnak az eredményeit mutatja.

Disszertációmban a születés előtti kortól a felnőtt korig terjedően mutatom be a zene személyiségfejlesztő, emberformáló hatásait, az egyik alapvető kodályi gondolatból kiindulva, mely szerint a zenei nevelést „A gyermek születése előtt kilenc hónappal.” kell elkezdeni, „Kitérek a tehetséggondozás, a zeneterápia témakörére, a zene agyi funkciókra gyakorolt hatására, továbbá a zene nevelélmélethez kapcsolható pontjaira, a zene értékközvetítő szerepére és a zenén keresztül történő kompetenciafejlesztés lehetőségeire. A szakirodalmi áttekintés ilyen mértékű jellegét megalapozottnak ítélem, mivel a Kodály-konceptió által megfogalmazott „teljes ember formálást” csak a zene teljeskörű, minden területre kiterjedő transzfer hatásait, fejlesztő hatásait bemutatva értelmezhetjük. Ezért a témák mindegyikében az általam meghatározónak ítélt elméletek, gondolatok bemutatására fektetem a hangsúlyt.

A szakirodalmi áttekintés után az empirikus kutatásomat: a Kodály-konceptió alapján történő emelt szintű ének-zene oktatás transzferhatásainak pedagógiai vizsgálatát mutatom be.

A vizsgálat során célkitűzéseim között szerepelt a zenei és nem zenei tagozatra járó diákok közötti egyezőségeket és különbségeket feltárni,

feltételezve, hogy a zene transzfer hatása több területen is megmutatkozik majd.

A kutatás felvállalta, hogy konkrét adatokkal bizonyítja a Kodály-koncepció alapján történő zenei nevelés szükségességét a közoktatásban, és annak jótékony hatását a gyermekek érzelmi életének és értelmének fejlődésére, valamint a zene, különösen a közös zenei tevékenység közösségformáló szerepét, a társadalmi beilleszkedést megkönnyítő hatását. A kutatás nemcsak az új adatok felszínre hozását vállalta magára, hanem a Kodály Zoltán-féle ének-zene oktatás szükségességének megerősítését is, mivel ez egy olyan kincs a magyar nemzet életében, melyet meg kell őrizni és a világ elé kell tárni.

Elméleti háttér áttekintése

„Zene nélkül lehet élni, de nem érdemes.” /Kodály Zoltán, 1974.a., 210/

Kodály Zoltán nevelési filozófiájának áttekintéséből láthatóvá válik, hogy nehéz lenne gondolatait a módszer fogalmába beilleszteni, hiszen annál sokkal átfogóbb nevelési megközelítésről beszélhetünk. A Kodály-koncepció magában foglalja a teljes ember neveléséhez vezető, a zene, az ének-zene tantárgy által megvalósítható utak sokszínűségét, a fejleszthető területek lehetőségeit. Tulajdonképpen Kodály Zoltán zenepedagógiája a test, a lélek, az ember életében elérhető belső és külső harmóniájára való törekvéstről, a nemzeti tudat kialakításáról, a gyermekek korai zenei fejlesztése által történő teljes ember nevelésről szól. Koncepciójából megismerhetjük, hogy miként lehet a zenével nevelni. (Kodály, 1974/a.,b.)

Az egyik kodályi alapgondolatból kiindulva (mely szerint a zenei fejlesztést az anya születése előtt kilenc hónappal érdemes elkezdni) átfogó képet kaphatunk a zene személyiségfejlesztő hatásáról a különböző életkori szakaszokat, sajátosságokat figyelembe véve. Megismerhetjük a zene személyiség-, és kognitív képességeket fejlesztő hatásait, és egyéb funkcióit (pl.: megnyugtató, szemléltető, motiváló, ellazító hatását) a perinatális korban, a születés után, az óvodáskorban, a kisiskolás korban, az iskoláskorban és végül a felnőttkorban. A különböző kutatások alapján a zene fontos szerepe már a perinatális korban is utolérhető, és a születés

utáni korban, a csecsemőknél egyértelműen tapasztalható a hangok, zene nyugtató, biztonságot adó és a beszédre felkészítő funkciójában. (Raffai, 1997) Az óvodás korú gyermekeknél a zene és a mozgás szorosan összekapcsolódva örömforrásként, az önkifejezés, érzelmek kifejezési módjaként és társas élményként jelenik meg. (Forrai, 1991) Iskolába lépéskor – az eddig ismertetett funkcióin túl - a zenés játék megkönnyítheti a társakkal való ismerkedést, a zenei írás-olvasás elsajátításával megfejtetik a fekete kottafejekbe rejtett dallamokat. A zene pozitív transzferhatásain keresztül érvényesül a kognitív fejlesztés és az esztétikai nevelés. Ezek a folyamatok mélyülnek el az iskola további éveiben is, más tantárgyak tanulásánál pedig kiegészülhetnek a zene funkciói a szemléltetés és a tanulási folyamatot motiváló, segítő funkcióival. (Kokas, 1992)

A zene neveléstudományban betöltött helye és szerepe megmutatkozik a közösségfejlesztő és önfejlesztő magatartás és tevékenységformákon keresztül. A zene fontos szerepet tölthet be a konstruktív életvezetés kialakításában. A zene a konstruktív életvezetés megalapozásában nyújtotta előnyei és lehetőségei utolérhetők a jellemformáláson, az esztétikai élménybefogadáson, az érzelmi nevelésen, az akarat formáláson és a szükségletrendszeren keresztül. (Bábosik, 1994)

A zene pozitív hatásai A zene érték közvetítő szerepét a történelmi korok nevelési elméletei is őrzik. A zene pozitív hatásainak felhasználási lehetőségeit érdemes tárgyalni neveléstörténeti megközelítésben. A neveléstörténetből ismert elméletek, elméletalkotók közül azokat emelném ki, amelyek a zenei nevelést kiemelkedően fontosnak tartották. Láthatóvá válik, hogy az ókori társadalmak (kínai, görög) milyen fontos szerepet tulajdonítottak a zene ember és társadalmat formáló hatásának, a középkori nevelés egyházi és világi ága miként használta a zenét a lélekformálásra, a romantika korában mit jelentett a művészet. A kronológikus sorrendet folytatva a reneszánsz ember életében a zenei nevelés előtérbe kerülése is figyelemre méltó. (Pukánszky-Németh, 1998) A XV. században is fontos szerepe volt a zenetanulásnak, létrejött a konzervatóriumok öse, melyek eredetileg árvaházak voltak, melyek később nevelőintézetekké alakultak, ahol a gyermekek komoly általános és zenei oktatásban részesültek, annak érdekében, hogy „megőrizték” őket a társadalomnak. (Kelemen, 1998) A zenei nevelés előtérbe helyezése szempontjából a felvilágosodás nagy

pedagógusai közül Pestalozzi nevelési elveit említhetjük meg. A XIX. Században a népiskolai törvény ének tanterve fontos mérföldkőnek számít az ének-zene történelmében, és a XX. században az ének-zenéhez kapcsolva a különböző reformpedagógiai irányzatok is új értelmet adtak az ének, zene oktatásban betöltött szerepének. (pl.: Dewey, Montessori, Freinet) A reformpedagógiai irányzatokból kiindulva az alternatív iskolák zenei nevelési koncepcióiban felfedezhető a zene személyiségfejlesztő hatásainak az előtérbe helyezése. (Pukánszky-Németh, 1998)

A XXI. századhoz elérkezve új alfejezetként térek át a zenei neveléssel történő kompetenciafejlesztésre. A Nemzeti alaptanterv műveltségterületei között megtalálható ének-zene meghatározásban olvashatunk a zene sokféle funkciójáról, a léleknevelő, embernevelő, nemzeti identitást alakító, harmonikus személyiség alakulását elősegítő hatásáról. (NAT,2003) A zenei oktatással fejleszthetjük a különböző kompetenciákat. A Nemzeti alaptantervhez tartozó kulcskompetenciák, a Québec Oktatási Programban található keresztantervi kompetenciák és kiemelt fejlesztési feladatok ének-zene által történő megvalósulási lehetőségei napjaink oktatási feladataira nyújthatnak megoldási utakat. (L.Nagy, 2004/a.,b.,)

A zenei nevelés témakörében elengedhetetlen megemlíteni a különleges bánásmódot igénylő tehetséges gyerekek meghatározó jellemzőit, a különböző tehetségmodelleket, és a tehetséggondozás lehetőségeit, a zenei tehetséget.(Gyarmathy, 2006) A zene funkciói között megtaláljuk a gyógyító funkciót, melynek hatására eredményeket érhetünk el nem csak a lélek területén, hanem a kogníció területén is. A zenének jótékony hatása van az emberi agyra, a jobb és bal agyféltekék működésére, az agyféltekék közötti neuronhálózatok kialakulására, a tanulási folyamatra. A klasszikus zenei irányzatok leginkább serkentő hatásai a barokk zenében érhetők utol. A kiváló zeneszerzők közül az agykutatók szerint Bach, Handel, Vivaldi szerzeményei is pozitív hatást gyakorolnak az agyi funkciókra, azonban Mozart muzsikája a legeredményesebb. (Andersen, 2005)

A zene transzferhatásaival kapcsolatban a legfontosabb magyarországi kutatásokra hívom fel a figyelmet, mely vizsgálatok az 1960-1970-1980-as években igyekeztek feltárni a zene pozitív hatásait. Ezen kutatások Barkóczi Ilona, Pléh Csaba, Kokas Klára és Laczó Zoltán nevéhez fűződnek. (Barkóczi-Pléh, 1977) (Kokas, 1972) (Laczó, 2002)

Az empirikus kutatás bemutatása

A Kodály-koncepció gyakorlati alkalmazásának pedagógiai hatásvizsgálata

Kodály Zoltán zenepedagógiája olyan meghatározó gondolatok összessége, mely a zene transzfer hatásaira is kiterjed. Doktori kutatásom nagymértékben épül Kodály következő gondolatára: „*S hogy egy kicsivel több ének mennyire boldogítja a gyermeket, láthatnák, ha meghallgatnák az éneklő általános iskolák egy-két óráját. De nem hallgatják meg. Pedig ott érthetnék meg, hogy a zene nem csak zenére tanít. Ezek a gyermekek jobban számolnak, mert a szám nem elvont fogalom nekik, testükben érzik a ritmussal. Hamarabb olvasnak folyékonyan, mert a mondatban érzik, éreztetik a zenei formát. Szebben, pontosabban írnak, mert a kottairás nagyobb vigyázatra szoktat, ott egy kissé félrecsúszott pont már más hangot jelent. A helyesírást is gyorsabban megtanulják, grafikai érzékük is fejlődik. Végül: nő a gyermek önérzete; valamit tud, amit a felnőttek sem kicsinyelnek, vagy éppen nem is tudnak. A felnőttek régi elnéző mosolya a gyermek mai zenélő próbálkozásai hallatára eltűnik, megfagy. A gyermek emberi fejlődésének nincs ennél hatásosabb eszköze.*” /Kodály, 1974/a., 305./

A Kodály-koncepció a vizsgálatban résztvevő iskolák zenei tagozatán valósul meg. Ebből adódóan a hipotézisek megfogalmazásánál az emelt szintű ének-zene oktatás illetve a zenei tagozat kifejezéseket használok.

Hipotézisek

1. A zenei tagozaton történő ének-zene oktatás pozitív hatással van más tantárgyak eredményeire.
2. Az emelt szintű ének-zene oktatásban résztvevő diákok jobb eredményt érnek el a memóriavizsgálatok során. (verbális memória, vizuális memória)

3. A zenei tagozaton történő ének-zene oktatás a gyermek közösség iránti attitűdjét pozitívan befolyásolja.
4. A zenei tagozaton történő ének-zene oktatás hatására a gyermek erkölcsi beállítódása pozitív irányban módosul.
5. A zenei tagozaton tanuló diákok empátiás készsége magasabb szintű, mint a nem zenei tagozaton tanuló diákoké.

Mintavétel

A vizsgálatok az általános iskola 4., 6., 8., osztályára terjedtek ki. A vizsgálatban résztvevő iskolák egyike az Erkel Ferenc Általános Iskola és Gimnázium, melyben speciális, emelt szintű ének-zene oktatás folyik, mivel ez az otthona a Magyar Állami Operaház Gyermekkorúsnak. A vizsgálatban résztvevő másik iskola a Pécsi Sebestyén Általános és Zenetagozatos Iskola volt. Ezen iskolákon belül mind a zenei, mind a nem zenei tagozatokba tartozó 4., 6., 8. osztályok egyike részt vett, kedvező összehasonlítási alapot nyújtva ezzel a vizsgálatához, mivel a vizsgálatban résztvevő diákokat egy-egy iskolán belül ugyanazon tanárok tanították.

A vizsgálatban résztvevő tanulók száma: 284 fő

A vizsgálatban résztvevő osztályok mindegyikében, a vizsgálatokat személyesen, egyedül folytattam le, biztosítva a vizsgálatok szabályszerűségét.

A kérdőívek 49 százalékát az Erkel Ferenc Általános Iskola tanulói, 51 százalékát a Pécsi Sebestyén Általános Iskola tanulói töltötték ki, közelítőleg egyenlő arányt képvisel mindkét részminta.

A kitöltött kérdőívek 62 százalékát lányok töltötték ki, a fiúk csak 38 százalékkal képviseltetik magukat a mintában. A női nem magasabb súlya a mintában az iskolai osztályok ilyen irányú összetételéből adódik.

A mintavétel létszámának pontos eloszlását a következő táblázat mutatja:

	4. osztály	6. osztály	8. osztály	Összesen
Erkel F. Általános Isk.				
Nem Zenei Tagozat	19	27	22	68 fő
Zenei Tagozat	28	23	21	72 fő
Pécsi Sebestyén Ált. Isk.				
Nem Zenei Tagozat	21	25	23	69 fő
Zenei Tagozat	30	25	20	75 fő
Összesen	98 fő	100 fő	86 fő	284 fő

A vizsgálat módszerei

A feltárás módszere

A vizsgálati módszerek megválasztásánál törekedtem a már bevizsgált kérdőívek, tesztek használatára, azonban néhány esetben saját készítésű kérdőívet használtam, melyet a szakirodalmi tényadatok alapján készítettem el.

- Erkölcsi beállítódást vizsgáló kérdőív (Kósáné Ormai Vera – Porkolábné Balogh Katalin – Ritoók Pálné (1987): Neveléslélektani vizsgálatok 282. oldal) (Disszertáció 6. melléklet)
- Közösség iránti beállítódást vizsgáló kérdőív (Kósáné Ormai Vera – Porkolábné Balogh Katalin – Ritoók Pálné (1987): Neveléslélektani vizsgálatok 277-279. oldal) (Disszertáció 8. melléklet)
- Empátiás készséget vizsgáló kérdőív (saját készítésű) (Disszertáció 7. melléklet)
- Ranschburg-féle verbális emlékezetvizsgálat (16 szavas) (Disszertáció 4. melléklet)
- Vizuális rövidtávumemória teszt (saját készítésű) (Disszertáció 5. melléklet)
- Tantárgyi tudásszintmérő tesztek (Fővárosi Pedagógiai Intézet):
  - matematika
  - olvasás-szövegértés

- nyelvtan
- 4.osztályok esetében: tollbamondás, másolás is

A feldolgozás módszere

Alkalmazott statisztikai eljárások

Teszteredmények kiértékelése

Zenei és nem zenei tagozat átlag-teszteredményeinek összehasonlítása

Két statisztikai módszer alkalmazására került sor. Egyik esetben a zenei, illetve nem zenei csoportok átlagait hasonlítottam össze az egyes teszt típusokban. Az volt minden egyes teszt típusnál a nullhipotézis, hogy a két tagozat esetében megegyeznek a teszteredmények átlagai. Természetesen a kutatói elvárásom az alternatív hipotézis volt, azaz, hogy a zenei tagozatra járó diákok jobb eredményt értek el, mint a nem zenei tagozatra járók.

Független mintás t-tesztet alkalmaztam statisztikai módszerként a hipotézis vizsgálatára, mert két csoportot kellett összehasonlítani, illetve mert a vizsgált valószínűségi változók folytonos eloszlásúak.

Zenei, nem zenei tagozat teszteredmények közötti kapcsolatok vizsgálata

Az egyes tagozatok esetében külön-külön megvizsgáltam, hogy milyen kapcsolat van a teszt típusok között. A nullhipotézis az volt, hogy a teszt típusok páronként függetlenek egymástól.

Pearson-féle korrelációs együtthatókkal vizsgáltam a korrelációt, mert folytonos változók közötti kapcsolatra voltam kíváncsi.

Összes többi szempont szerinti zenei és nem zenei tagozat összehasonlítása

A kutatás alapjául szolgáló kérdőív legtöbb kérdése kategoriális válaszlehetőségeket tartalmaz, így a két tagozat összehasonlítására a kategoriális adatok elemzése során leggyakrabban alkalmazott khi-négyzet

tesztet alkalmaztam. A nullhipotézis rendre az volt, hogy független egymástól az adott ismérv, illetve a tagozathoz tartozás.

A kutatási eredmények bemutatása

Szülők iskolai végzettsége

A táblázatból egyértelműen leolvasható, hogy a teljes mintát tekintve a középfokú végzettségű szülők vannak túlsúlyban, a minta 74 százalékát adják, míg az alapfokú végzettségűek 11 százalékkal, a felsőfokú végzettségűek pedig 15 százalékkal vannak jelen a teljes mintában, a zenei és a nem zenei tagozatot együttesen vizsgálva.

Tagozat	Alapfokú	Középfokú	Felsőfokú	Összesen:
Zenei	12	112	23	147 fő
Nem zenei	19	99	19	137 fő
Összesen:	31	211	42	284

A zenei és a nem zenei tagozatot összehasonlítva a szülők iskolázottságának tekintetében, látható, hogy csekély az eltérés, akármelyik végzettségről is legyen szó. Az adatokat khi-négyzet próbával elemezve megállapítást nyert, hogy nincs szignifikáns különbség a zenei és nem zenei tagozatra járó diákok szüleinek az iskolai végzettsége között. (Disszertáció: 3. függelék, 4. táblázat)

Hipotézisek az eredmények tükrében

A vizsgálati eredmények alapján elmondható, hogy az 1. számú hipotézisem, mely szerint: „*A zenei tagozaton történő ének-zene oktatás pozitív hatással van más tantárgyak eredményeire.*” beigazolódott. A

zenei tagozatra járó diákok tudásszintmérő teszteken elért eredményei minden vizsgált területen szignifikáns különbséget mutatott a nem zenei tagozatra járó diákokkal történő összehasonlítás során. A szignifikáns különbségek a következő területeken nyilvánultak meg:

- olvasás-szövegértés
- nyelvtan-helyesírás
- matematika

A szignifikáns különbségek az egész mintát tekintve (N=284), és a mintán belül az évfolyamonkénti bontásban (4., 6., 8., évfolyam) is megmutatkoztak a tudásszintmérő tesztek tekintve. Az eredmények szignifikáns különbséget mutattak a zenei tagozat javára. (Disszertáció 113-123.oldal) Tézisfüzet, 4. ábra

A vizsgálati eredmények alapján megfogalmazható, hogy a 2. számú feltételezésem beigazolódott. Ezen hipotézisem szerint : „*A zenei tagozaton ének-zene oktatásban résztvevő diákok jobb eredményt érnek el a memóriavizsgálatok során. (képi memória, szómémória)*” A kutatás során vizsgált verbális és vizuális memória területén szignifikáns különbség adódott a zenei tagozatra járó diákok javára. (Disszertáció 113-123.oldal) Tézisfüzet 5.ábra.

A kutatás 3. számú hipotézise igazolást nyert a vizsgálati eredmények tükrében. A 3. feltételezésem szerint: „*A zenei tagozaton történő ének-zene oktatás a gyermek közösség iránti attitűdjét pozitívan befolyásolja.*” A közösségi beállítódást vizsgáló kérdőív 22 kérdéséből 18 kérdés válaszáinál szignifikáns különbség adódott a zenei tagozat javára. Az eredmények alapján elmondható, hogy a zenei tagozatra járó diákok közösség iránti attitűdje sokkal pozitívabb, mint a nem zenei tagozaton tanuló diákoké. A zenei tagozatra járó diákok pozitív közösségi érzése megnyilvánul a közösséghez való nagymértékű igazodásban, ami az egyéni érdekek háttérbeszorításával is együtt járhat, továbbá megnyilvánul még a másság elfogadásában, az osztályon belüli egységre törekvésben, a közösségi normák belsővé tételében, a közös munka és egymás munkájának a megbecsülésében. (Disszertáció 123-149.oldal) Tézisfüzet, 1. ábra

A vizsgálati eredmények alapján a 4. számú hipotézisem igazolást nyert. A 4. feltételezés így hangzik: „*A zenei tagozaton történő ének-zene oktatás hatására a gyermek erkölcsi beállítódása pozitív irányban módosul.*” Az erkölcsi beállítódást vizsgáló kérdőív kérdéseire adott válaszok alapján szignifikáns különbség adódott minden esetben a zenei tagozat javára. Az eredményekből látható a szabálykövető magatartás, az erkölcsi normák interiorizálódásának magas foka, a becsületes viselkedés és az önfegyelem magas szintje. Az erkölcsi normák apróbb be nem tartásánál a mások iránti empátia érzése jelenik meg. (Disszertáció 149-160. oldal) Tézisfüzet 2. ábra

A vizsgálati eredmények alapján az 5. hipotézisem, mely szerint „*A zenei tagozaton tanuló diákok empátiás készsége magasabb szintű, mint a nem zenei tagozaton tanuló diákoké.*”, bizonyítást nyert. Az eredményekben megmutatkozó szignifikáns különbségek egyértelműen igazolják, hogy a zenei tagozatra járó diákok empátiás készsége fejlettebb, mint a nem zenei tagozatos diákoké. Az adatok alapján elmondható, hogy a zenei tagozatra járók empátiája megnyilvánul az elesett emberek irányába, az ajándékozás örömeiben, az élet dolgain keresztül átélt érzelmi nyitottságban, a környezet érzelmeire történő ráhangolódásban. (Disszertáció 161-174. oldal) Tézisfüzet 3. ábra

A vizsgálati eredmények összefoglaló diagramjai a tézisfüzet végén találhatóak meg. (1-5. ábra) A diagramok a vizsgált területek mindegyikét lefedik, a különböző témák kérdéseire adott válaszainak az átlagát mutatják a vizsgált minta zenei és nem zenei tagozatán.

Következtetések, javaslatok

A kutatás során feltárt területek mindegyikében megmutatkozott a zenei tagozatos tanulók jobb eredménye, ami a zene transzferhatására vezethető vissza. Természetesen az adatok egyszeri, pillanatnyi helyzetet mutatnak a vizsgált mintán keresztül, ami miatt nem lehet semmit kategorikusan kijelenteni. Célszerű lenne a kutatást országos reprezentatív mintán megismételni, folytatni, annak érdekében, hogy a zene fejlesztő, pozitív

transzferhatását méginkább megerősíthessük, konkrét vizsgálati eredményekkel alátámaszthassuk. Az újabb kutatások alkalmával a vizsgált területeket jobban kiszélesítve, például szociometriai felméréssel, kreatív szabadidős tevékenység vizsgálatával, szabad asszociációs vizsgálattal, a pedagógusok attitűdjeire vonatkozó vizsgálattal, szociokulturális háttér feltárásával még inkább árnyaltabb képet kaphatunk a zene hatásairól. A kutatásom tervezésénél én is szerettem volna még színeesebb képet kapni a zene transzferhatásáról, a Kodály-koncepció megvalósulásának pozitív hatásairól, aminek érdekében a fentebb felsorolt vizsgálati javaslatokat meg szerettem volna valósítani. Azonban ezek egyidőben történő vizsgálata már meghaladja egy ember szellemi és fizikai kapacitását. A terveim között szerepel egy nagyszabású longitudinális vizsgálat lebonyolítása kutatótársak bevonásával.

A jelenlegi, a disszertációban olvasható vizsgálati eredmények bizonyító értéke korlátozott, azonban úgy gondolom mégis nagyon sokatmondóak a Kodály-koncepció zenei nevelésének transzferhatását illetően. A vizsgálati eredményeket tekintetbe véve fontosnak tartom megfogalmazni és kiemelni az ének-zene egész embert nevelő hatását. Ha az oktatásügynek van a kezében egy olyan műveltségterület mely számos más területre is pozitív hatással van, akkor azt érdemes lenne kihasználni. Az ének-zenének nem csak oktatási jelentősége van. Az ének-zene egyfajta indirekt nevelési módszernek is tekinthető, amellyel hosszútávon szinte láthatatlanul tudunk hatni minden korosztálynál a magatartásra, az erkölcsi normák beépülésére, az egyén moralitására, a lélekformálásra, a társadalmi beilleszkedésre, a konstruktív életvezetésre. Ezeken túl a transzferhatás megmutatkozik, utolérhető a kognitív képességeknél is. Az ókori görögökhöz hasonlóan fedezzük fel újra a zenét, mint az emberiség előrevivő tényezőjét, éljünk a zene adta lehetőségekkel.

A felhasznált fontosabb szakirodalom

Andersen O.-Marsh M. –Harvey A.(2005): Tanuljunk zenével!
Agykontroll Kft., Budapest

Barkóczi Ilona – Pléh Csaba (1977): Kodály zenei nevelési
módszerének pszichológiai hatásvizsgálata. Kodály-intézet kiadása,
Kecskemét

Bábosik István – Mezei Gyula (1994): Neveléstan. Telosz Kiadó
Bp.,

Falus Iván (szerk.) (2004): Didaktika. Elmélet alapok a tanítás
tanulásához. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp.

Forrai Katalin (1991): Ének az óvodában. EMB, cop. Bp.,

Forrai Katalin (1972): Iskola előtti zenei nevelés. Zeneműkiadó Bp.

Gyarmathy Éva (2006): A tehetség. Fogalma, összetevői, típusai és
azonosítása. ELTE Eötvös Kiadó, Bp.

Kelemen Imre (1998): A zene története 1750-ig. Nemzeti
Tankönyvkiadó, Bp.

Kis Jenőné Kenesei Éva (1996): A zene szerepe az ifjúság
nevelésében. Módszertani Lapok: ének-zene, 1996/3. 2. 18-23.o

Kodály Zoltán (1974): Új utak a zenei nevelésben. Bp.,
Zeneműkiadó

Kodály Zoltán (1974/a): Visszatekintés I. Zeneműkiadó, Budapest

Kodály Zoltán (1974/b): Visszatekintés II. Zeneműkiadó, Budapest

Kodály Zoltán (1982): Visszatekintés I-II. Zeneműkiadó, Bp.

Kokas Klára (1972): Képességfejlesztés zenei neveléssel. Zeneműkiadó Bp.

Kósáné Ormai Vera – Porkolábné Balogh Katalin – Ritoók Pálné (1987): Neveléslélektani vizsgálatok. Tankönyvkiadó, Budapest

L. Nagy Katalin (2004/a): A keresztntanervi kompetenciák fejlesztésének lehetőségei az ének-zene területén I.
<http://www.oki.hu/oldal.php?tipus=cikk&kod=2004-02-ta-lnagy-keresztntanervi>

L. Nagy Katalin (2004/b): A keresztntanervi kompetenciák fejlesztésének lehetőségei az ének-zene területén II.
<http://epa.oszk.hu/00000/00035/00080/2004-03-ta-LNagy-Keresztntanervi.html>

Laczó Zoltán (2002): Zenepedagógia és társadalom. In.: Hang és lélek. Új utak a zene és társadalom kapcsolatában. Zenei nevelési konferencia . Magyar Zenei Tanács, Budapest

Michel, Paul (1974): A zenei nevelés lélektani alapjai. Zeneműkiadó. Bp.,

Nemzeti Alaptanterv, 2004.
<http://www.okm.gov.hu/main.php?folderID=1824&articleID=6181&ctag=articlelist&iid=1>

Pukánszky Béla – Németh András (1998): Neveléstörténet. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
<http://magyar-irodalom.elte.hu/nevelestortenet/#10>

Raffai Jenő (1997): Megfogantam, tehát vagyok. Útmutató, Bp.,

Udvardi Lakos Endre (1991): A művészeti nevelés módszertana II. Tankönyvkiadó, Bp.

Veczkó József dr.: Általános és zenepszichológiai szöveggyűjtemény. Tankönyvkiadó, Bp.

A disszertáció témájában megjelent publikációk

Nagy Márta (2003): Akinek a térdén egy nemzet lovagolhat... *Képmás Családmagazin 2003 IV/6*

Nagy Márta (2003): A Kodály-koncepció alkalmazásának hatásvizsgálata. *Tehetség 2003/I-2*

Nagy Márta (2004): Kodály Zoltán zenepedagógiája. *Új Pedagógiai Közlemények – A kutatásmenetében IV. Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Neveléstudományi Intézet kiadványai, OKKER Kiadó, Budapest, 2004*

Nagy Márta (2004): A Kodály-koncepció gyakorlati alkalmazásának pedagógiai hatásvizsgálata. *IV. Országos Neveléstudományi Konferencia 2004. – Program tartalmi összefoglalók, Magyar Tudományos Akadémia Pedagógiai Bizottság.*

Nagy Márta (2005): A Kodály-koncepció gyakorlati alkalmazásának pedagógiai hatásvizsgálata. *V. Országos Neveléstudományi Konferencia 2005. – Program tartalmi összefoglalók, Magyar Tudományos Akadémia Pedagógiai Bizottság.*

Nagy Márta (2009): A zenei nevelés hatása a személyiség fejlődésére. *In. Hallgatói füzetek Szerk. Nagy Márta SZIE GTK Tanárképző Intézet Kiadványai Gödöllő 2009. Megjelenés alatt*